

САНА ОЛОХ

2020 сыл
Атырдьах
ыйын
7 күнэ
бээтинсэ
№ 57
(11712)

Чурапчы улуусун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • [sanaoloh](http://sanaoloh.ru)

— ТҮА ХАҢААЙЫСТЫБАТА —

ЭКОНОМСЭБИЭТИНЭН ӨЙӨННӨ

Атырдьах ыйын 5 күнүгэр улуус дьаһалтатын экономической сэбиэтин уочараттаах мунньаҕа буолла. Экономсэбиэт чилиэннэрэ, ыһырылаах нэһилиэк баһылыктара, бааһынай хаһаайыстыбалар салайааччыллара, нэһилиэк дьаһалталарын тыа хаһаайыстыбатыгар исписэлиистэрэ, тэрилтэ салайааччыллара кыттыыны ыллылар. Мунньах "Чурапчы улуусун тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга көмөлөһөр пуонданы тэрийии" тэрийэр туһунан боппуруоһу дүүллэстэ. Сүрүн дакылааты улуус баһылыга Андрей Ноговицын онордо. Баһылыгы солбуйааччы Алексей Егоров уонна дьаһалта юриһа Василий Хомлодоев хос дакылааты онордулар.

Мунньаҕы сабалырыгар Андрей Ноговицын улууска тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга улуус дьаһалтата кэлинни сылларга ыылыт үлэтин билиһиннэрдэ. Өрөспүүбүлүкэ бу салааҕа инники күөҥнэ сылдыарбытыгар олох ирдэбиллэн сана хайысхалары, идеялары олоххо киллэрэн иһибит, ону дьоммут-сэргэбит өйдөөһүнэ, өйөөһүнэ буолар диэн тоһоҕолоон бэлиэтээтэ.

Бу тэриллэр пуонда инициаторунан улуус дьаһалтата, баһылык Андрей Ноговицын буолаллар. Хайдах тэриллэрин, үлэлирин туһунан А. Т. Ноговицын быһааран кэпсээтэ, экранга схемалар, таблицалар тыктарыллан көрдөрүлүнүлэр.

Пуонда сорулунан улууска тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыы стратегиятын, политикатын онорон, ону олоххо киллэрээччилэр үлэлэрин аттарыы, сүрүннээһин буолар. Онуоха агропромышленнай комплекс үлэтигэр цифровой технологиялары киллэриити бу хайысхабааһы онорго хаачыстыбатын

тупсарыы, консультациялары уонна техническэй өҥөлөрү онорго, тыа сиригэр олорго үгэстэрин харыстааһын, тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыы биир кэлим стратегиятын уонна тактикатын онорон таһаарыы тутуһуллуоҕа.

Салгыы пуонданы тэрийэр структура, тугу үлэлиэхтээҕэ (функцията), кимнээх үлэлиэхтээхтэрэ, ис тутула, пуонда үлэтин объёма (2021—2023сс.) юридическэй хааччыы, IT-технологиялары киллэриити туһунан кэпсэннэ.

Дакылааттар кэннилэрттэн элбэх ыйыты кириэн эппэттэннэ. Сүрүн боппуруостарынан бу пуондаҕа мунньуллубут үбү ким түгэтэрэ, тизиниикэ, оборудование ыларга эрдэттэн абаанса быһыытынан ыларга көмө баар буолуутугар, үүтүн, эттэн атын хайысхалары өйөөһүнэ, тэрээһиннээх, чааһынай хаһаайыстыбалар хайдах туһаналларыгар киридилэр.

Тыл этиитигэр "Чурапчы" ТХПК бырабылыанньатын бэрэссэдээтэлэ Николай Аржаков пуонданы тэрийии туһунан боппуруос эрдэ тыа хаһаайыстыбатын үлэлэринэн дьарыктанар сүрүн хаһаайыстыбаларга, нэһилиэк баһылыктарыгар, тэрилтэлэргэ билиһиннэриллибэтэбин кириитикэлээтэ. "Чурапчы" ТХПК үүтү, эти сорутоупкалааччыларга наада буоллабына, үбү-харчыны эрдэ абаанса быһыытынан бизэрин, сайын үлэлиир уматыктарын ыраах нэһиликтэргэ саас эрдэ тизитэрин, маныаха кинилэр кредиттэй устуоруйалара эмсэҕэлээбэтин, сана тэриллэр пуонда итинник үлэлииргэр саарбаҕалырын эттэ. Улууска тыа хаһаайыстыбатыгар кэлбит үбү-харчыны бу пуонда

быһаарар буоллабына, тыа хаһаайыстыбатын салалтата хос тэрилтэ курдук буоларын бэлиэтээтэ.

Одьулун нэһилиэгин баһылыга Людмила Ефремова 2021 сылга киириэхтээх үүт туттарыыга чааһынайдар сүөһү төбөтүгэр 35 тыһ. солк., тэрээһиннээх хаһаайыстыба 60 солк. ылаппарын быһааран, нэһилиэгин дьонугар кооперациялаһарга агитациялаабытын ситэ өйдөөбөттөрүн эттэ. Маныаха чааһынай хаһаайыстыбалары өйөөһүнэ уонна үлэ атын хайысхаларын сайыннарыыга бу тэриллэр пуонда туһалаах буолуосун бэлиэтээтэ. Пуонданы үлэлиитигэ сөптөөх билиилээх, таһымнаах каадырдары сүүмэрдииргэ этии киллэрдэ.

Бахсы нэһилиэгин баһылыга Иннокентий Барашков бу пуонданы үүккэ кэлэр харчыны үлэлэр эр курдук көрбөккө, бырайыакка баарын курдук үлэлэтэргэ эттэ.

"Кырымах" бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта Николай Лыткин хайа баҕарар хаһаайыстыба үбү-харчытын мунньунар, ханна туттарын аттарар, былаанныыр, таба туттар буоллабына кыабырарын, байарын эттэ. Онон бу пуонда тэриллэрэ саамай сөп диэтэ, таһаарылаахтык үлэлииргэр баҕарда.

"Мындабаайы" ТХПК салайааччыта Дмитрий Ноев, бааһынай хаһаайыстыба салайааччыта Дмитрий Павлов пуонда тэриллэрин биһирээтилэр.

Түмүккэ экономической сэбиэт чилиэннэрэ биир санаанан "Чурапчы улуусун тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга көмөлөһөр пуонданы" бырайыагын бигэрэтиллэр.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ИСПОЛНЕНИЮ ПЛАНА ПО КОРМОЗАГОТОВКЕ ОЗВУЧЕНЫ НА СОВЕЩАНИИ У ГЛАВЫ ЯКУТИИ

В Чурапчинском улусе из-за продолжительной засухи в некоторых наслеггах на сельскохозяйственных угодьях сложилась очень сложная обстановка по заготовке кормов. «Кормозаготовительная кампания не может обеспечить выполнение плана заготовки кормов на местах, в связи с чем, возникает опасность сокращения в улусе поголовья сельскохозяйственных животных», — рассказал глава Чурапчинского улуса Андрей Ноговицын главе Якутии Айсену Николаеву на совещании с главами муниципальных районов режиме видеоконференцсвязи.

Для выполнения плана кормозаготовительной кампании и для полного обеспечения сельскохозяйственных животных на зимовку 2020-2021 годов и сохранения поголовья крупного рогатого скота и лошадей оперативным штабом организовано закрепление островов Бестях, Бестях 1, Кустур-1, Уот Арыы Якутск за мобильными бригадами Чурапчинского улуса. Кроме того,

привлечено 15 мобильных бригад для заготовки кормов на отдаленных участках внутри и вне улуса с доведенным планом 3100 тонн. С 5 августа в улусе объявлено свободное сенокосение. Также в Чурапчинском улусе проходят соревнования среди муниципальных образований улуса. На данный момент прогноз заготовки сена, включая объем мобильными бригадами составляет 33400 тонн. Недостающий объем аграрии улуса планируют закупить вне улуса, предварительный договор имеется с ЯГСХА на 500 тн и с хозяйством Кобяйского улуса на 500 тн. Андрей Ноговицын выступил с предложениями в адрес Ил Дархана. Для изменения в сторону улучшения сложившейся ситуации требуется рассмотреть возможность урегулирования цен на продажу сена, субсидирования части расходов переезда мобильных бригад, в том числе расходов паромной переправы и субсидирования перевозки заготовленных кормов мобильными бригадами и покупного

сена. В связи с отсутствием травостоя на пастбищах необходимо обеспечить выделение концентрированных кормов и зернофуража в период зимовки скота и лошадей 2020-2021 г.

Руководитель республики отметил, что основной задачей сейчас является принятие мер по выполнению плана заготовки сена. «В первую очередь надо организовать работу мобильных бригад. Правительством принято решение о выделении на эти цели дополнительно 25 млн. рублей. Прошу обеспечить подачу заявок на финансирование в Минсельхоз и до 20 августа средства довести до районов», — подчеркнул Айсен Николаев. По словам Ил Дархана, вместе с тем сегодня необходимо обсудить более стратегические вопросы. «По сельскому хозяйству сейчас рассматривается проект закона, согласно которому будет изменена процедура субсидирования заготовки молока. Необходимо, чтобы как можно больше людей на местах обсудили этот законопроект, и, самое

главное, чтобы были предложения», — сказал Айсен Николаев и призвал глав районов на местах организовать широкое обсуждение проекта закона. Отметим, что в Чурапчинском улусе создан оперативный штаб по координации кормозаготовительной кампании 2020 года. Оперштаб улуса по кормозаготовке координирует работу по заготовке грубых кормов для крупного рогатого скота, принимает оперативные решения по вопросам сенокосной кампании текущего года. План-задание заготовки сена в этом году в Чурапчинском улусе — 39857 тн, сенажа 800 тн и силоса 2200 тонн. На сегодня к сенокосной кампании привлечены 1806 человек, 916 единиц тракторов, 698 звеньев, из них 202 механизированных и 496 полумеханизированных бригад. Скошено внутри улуса 23611 гектаров сенокосных угодий, заготовлено 17813 тонн грубых кормов, это 44,7% от доведенного плана.

Пресс-центр МО «Чурапчинский улус».

Айсен Николаев поставил задачи перед главами районов

учебному году с учетом требований Роспотребнадзора к организации учебного процесса в условиях пандемии», – сказал Айсен Николаев.

Руководитель региона поручил главам районов к 20 августа предоставить в Министерство образования и науки республики планы организации учебного процесса, обеспечения школ необходимыми техническими средствами для мониторинга здоровья детей и дезинфекции помещений.

Ил Дархан поручил главам районов взять на контроль вопросы проведения противогриппозной кампании среди школьников и диспансеризации взрослого населения. Минздраву указано направить заявку на вакцины против коронавирусной инфекции, чтобы быть готовыми к масштабному проведению вакцинации, согласно решению, которое будет приниматься на уровне Минздрава РФ.

Айсен Николаев выразил благодарность главам муниципальных образований, всем службам и добровольцам, занятым в тушении пожаров, благодаря которым сегодня ситуация стабилизировалась. Глава Якутии указал руководителям муниципалитетов держать на постоянном контроле ситуацию

с лесными пожарами, проводить разъяснительную работу с населением.

Руководитель республики отметил, что основной задачей сейчас является принятие мер по выполнению плана заготовки сена. «В первую очередь надо организовать работу мобильных бригад. Правительством принято решение о выделении на эти цели дополнительно 25 млн рублей. Прошу обеспечить подачу заявок на финансирование Минсельхоз и до 20 августа средства довести до районов», – подчеркнул Айсен Николаев.

По словам Ил Дархана, вместе с тем сегодня необходимо обсудить более стратегические вопросы. «По сельскому хозяйству сейчас рассматривается проект закона, согласно которому будет изменена процедура субсидирования заготовки молока. Необходимо, чтобы как можно больше людей на местах обсудили этот законопроект, и, самое главное, чтобы были предложения», – сказал Айсен Николаев и призвал глав районов на местах организовать широкое обсуждение проекта закона.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

Фото Марии Васильевой, ЯСИА.

Глава Якутии Айсен Николаев 5 августа провел в режиме видеоконференцсвязи совещание с главами муниципальных районов, на котором рассмотрены санитарно-эпидемиологическая ситуация, лесопожарная обстановка и ход кормозаготовительной кампании в республике.

Руководитель региона на совещании представил главам районов и.о. Председателя Правительства Якутии Андрея Тарасенко.

В ходе совещания Айсен Николаев отметил, что эпидемиологическая ситуация в регионе остается стабильной, но достаточно напряженной. Если с середины июля число новых подтвержденных случаев коронавирусной инфекции в г. Якутске постепенно сокращается, то в районах наблюдается тенденция увеличения.

На совещании заслушана информация о лесопожарной обстановке в республике. По состоянию на 5 августа проводятся работы по тушению 18 лесных пожаров общей площадью 1 786,5 га, расположенных на территории 12 районов. Из них локализовано 7 пожаров общей

площадью 966 га на территории 6 районов. На тушении лесных пожаров задействовано 754 человека и 69 единиц техники. Одной из центральных тем совещания стала кормозаготовительная кампания. В центральных и заречных районах из-за сухой, засушливой погоды сложилась непростая ситуация. Сегодня план заготовки сена по республике выполнен на 40%. На сенокосе задействовано 10 289 звеньев, работают более 33,5 тысяч человек.

Подводя итоги совещания, Айсен Николаев поставил перед главами муниципальных районов задачи на ближайший период. Руководитель республики обратил внимание на необходимость продолжения работы по оперативному выявлению и локализации очагов коронавирусной инфекции на местах, по контролю приезжих из города Якутска и других регионов, а также по профилактическому медицинскому наблюдению за детьми, прибывшими на каникулы к родственникам.

«Приоритетная задача для всех глав районов – это подготовка к новому

— НОВОСТИ УЛУСА —

Начата реализация, выращенных овощей по программе «Сидя дома, занимайся семейной экономикой!»

100 рублей наличными. Семьи без собственных теплиц могут покупать в этих магазинах огурцы за 80 рублей. ПО «Маарыкчаан» и его магазины призывают население присоединиться к этой акции и принять участие в выгодном проекте, продавая свои или покупая свежие овощи, выращенные в домашних, экологически чистых условиях.

Напомним, что реализация пилотного проекта «Сидя дома - занимайся семейной экономикой» в Чурапчинском районе стала эффективной как дополнительная мера поддержки населения района в период пандемии. Из Новосибирска завезены 313 теплиц и по заводской цене реализованы населению наспегов. В «тепличном городке» люди пожилого возраста и одинокие матери, не имеющие земельные участки выращивают овощи для своего потребления и для продажи. Для этого выделено полгектара участка с территории земель средней школы имени С.А. Новгорода. На одного участника этого проекта приходится 25 кв. м. под теплицу.

Участники пилотной программы «Сидя дома, занимайся семейной экономикой!», которая действует в Чурапчинском улусе начали реализацию овощной продукции, выращенную собственными руками. Для повышения доходов населения по договору с администрацией Чурапчинского улуса все магазины районного ПО «Маарыкчаан» начали принимать у населения свежие огурцы. Свежие овощи поступают в продажу по цене ниже рыночных. Так, за килограмм огурцов магазины производят оплату в

Пресс-центр МО «Чурапчинский улус».

На здании детсада нарисовали мурал

На прошлой неделе в Чурапчинском улусе завершили создание мурала на здании детского сада.

«В нашем улусе идет системная работа по благоустройству. Такие картины на зданиях становятся частью среды проживания, нашей истории и имеют воспитательный эффект для маленьких жителей. Ведь художники вкладывают в свои произведения определенные смыслы», – прокомментировал глава Чурапчинского улуса Андрей Ноговицын.

Творение расположилось в селе Чурапча на здании детского сада «Березка». Авторами стали заведующая детским садом Е. Егорова и воспитательница А. Слепцова. Они своими силами в технике «мурал» изобразили девочку заботливо поливающую березку.

Спонсорами выступили совет ветеранов садика, работники и выпускники. К началу нового учебного года садик своих маленьких воспитанников радостно встретит совершенно обновленным.

Пресс-центр МО «Чурапчинский улус».

— АТЫРДЫХ ҮЙҮҮН 8 КҮНЭ - ФИЗКУЛТУУРУУНЬУК КҮНЭ —

ЧУРАПЧЫГА ФИЗКУЛТУУРА УОННА УСПУОРТ САЙДЫТЫГАР СҮНГЭН ҮТӨЛЭЭХ

сылларга салайбыта, бэйэтин суолун-ийин хаалларбыт салайааччы. Ол курдук оройуон киинигэр уонна бары колхуостарга маассабай-ыспартыбынай „Колхозник“ уопастыбаны тэрийиэх үгүс өрүттээх үлэни ыыппыта. Физкултуура уонна успуорт сайдытыгар олук уурбут Чурапчы—Таатта оройуоннара 1948 сыллаахтан үгүс буолбут күрэхтэһиилэрин көбүлээччилэртэн уонна тэрийээччилэртэн биридэстэринэн буоларын умнарбыт табыллыбат.

Сэрии сылларыгар уонна сэрии кэнниттэн норуот хаһаайыстыбатын чөлүгэр түһэри сыллара дьон-норуот олоһор ыараханлык тарбанан ааспытын бары билэбит. Успуордунан уонна физкултууранан дьарыктаныы абырмынаан ылбыта. Бу хайысха Саха сиригэр иккис тыһыын ылыыта 1953—1954 сыллартан саҕаламмыта диэн санаалаахпын. Бу сылларга Москвагабы Ленин уордьаннаах киин ыспартыбынай үнүстүүтү Н. Н. Тарскай, И. Г. Игнатьев, Р. Р. Бурнашев, В. П. Кочнев бүтэрэн, өрөспүүбүлүкэ успуордугар салайар үлэҕэ аһаммытара уонна ураты хамсаатылаах үлэни ыыппытара.

Биһиги улууска успуорткэмитиэт уонна „Урожай“ ДСО оройуоннааҕы сэбиэтин бэрэссэдээтэллэринэн 1931 сылтан бүгүнгү күнүгүсхэ диэри 27 киһи үлэлээн ааста. Ити салайааччылартан Чурапчы оройуоннааҕы „Урожай“ ДСО-ну 14 сыл салайбыт, Чурапчы—успуорт туоната“ дэппит, бары сүгүрүйэр, билинэр киһибит А. К. Софронов уонна ити уопастыбаны 1978—87 сс. салайбыт В. Н. Оконешиков буолаллар диэн мин, атыттары харыс да түһэрбэххэ, тус санаалаахпын. А. К. Софронов туһунан урут албэхтик ахтыллыбытынан бүгүн Василий Николаевич Оконешиков туһунан кылгастык суруйуохпун баҕарабын.

Василий Николаевич идэтибит успуорт үөрэхтээх буолан, ыспартыбынай-физкултуурунай үлэни маннайгы сүһүөх физкултуурунай кэлэктииптэргэ тирэнэн ытыгары ситиспитэ. Ити кэлэктииптэр сылуостата үлэлэрин былааннаахтык ыыталлара ситиһилибитэ. Нэһиликтэр икки ардыларыгар ыытыллар комплекснай спартакиадалар „Урожай“ ДСО уобаластааҕы сэбиэтин ытыгар халандаарынай былааннарын кытары дьуералэһэн бараллара. Ити түмүгэр Василий Николаевич Чурапчы успуордун салайбыт сылларыгар Чурапчы оройуона өрөспүүбүлүкэҕэ

инники күөнтэ сылдыбыта. Ол курдук, Саха сиригэр норуоттарын 4 сылга биридэ ыытыллар спартакиадаларыгар: 1978 с.—1 миэстэ, 1982 с.—11 миэстэ, 1986 с.—1 миэстэ буолары ситиспитэ, „Манчаары оонньууларыгар 1—11-с миэстэлэри ылаттаабыта. 1984—1987 сс. „Урожай“ уобаластааҕы сэбиэтин комплекснай спартакиадаларыгар Чурапчы улууһа үс сыл субуруччу бастаан, көһөрүллэ сылдьар Улахан Кубогы уонна Кыһыл Знамяны үйэ-саас тухары илдьэ хаалбыта.

Чурапчы успуордун араас сылларга салайбыт дьоннортон 5 физическэй култуура уонна успуорт үтүөлээх үлэһиттэрэ, Норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ А. Т. Кулаковскай, Култуура үтүөлээх үлэһитэ А. К. Софронов, СӨ үтүөлээх учуутала В. М. Неустроев, СӨ үтүөлээх тириэньэр М. Г. Кожуров, „Бочуот Знага“ уордьан кавалера М. И. Бельх буолбуттара элбэи этэр. Хадаар курдук кыра нэһиликтэн 5 киһи (Е. М. Феосфанов, С. С. Пинигин, И. И. Готовцев, В. И. Давыдов, В. В. Лукин) успуорт салайааччыларынан үлэлээһиннэрэ эмиз биір чабылхай холобур.

1957 сыл Чурапчы оройуонун успуордун сайдытыгар чакчы тосту өбүллүүлээх сыл буолар. Бу сыл Дьоккуускай куораттан улахан үлэни бырабан туран, „Урожай“ ДСО өрөспүүбүлүкэтээҕи сэбиэтин бастакы бэрэссэдээтэлэ А. К. Софронов оройуоннааҕы успуортсэбиэти салайа үлэһи кэлбитэ. Улуу Д. П. Коржин 1957 сыллаахха Одьулунуга, онтон Чурапчы орто оскуолатыгар ананан, тустуу секциятын үлэлэппитэ. Омскайдааҕы физическэй култуура уонна успуорт үнүстүүтүн бүтэрбит П. П. Харитонов уонна П. Е. Барахсанов Чурапчы орто оскуолатыгар физругунан үлэлэрин саҕалаабыттара. Манан мин ыраабынан эргитэн, аны икки сылынан 150 сааһын бэлиэтиир Саха бастакы лингвист-учуонайа С. А. Новгородов аатын чиэстээхтик сүгэр Чурапчы орто оскуолата оройуонмут успуорда аар-саарга аатырылтыгар сүнгэн оруоплаабын тоһоболоон бэлиэтиибин.

Поликарп Егорович айылбаттан айдарылаах физрук оҕо кутун дьиннээхтик тулпут учуутал этэ. 50-нүс сылларга үлэлээн ааспыт уонна билигин үлэһи сылдьар физруктар үлэһиір усулуобуйалара сиртэн халлаанга диэри уратылаах. Кырдыаас көлүөнэ физруктар үлэһиір кэмнэригэр биір физкултуурунай саала, ыспартыбынай былаһаакка суохтара, уроктар оскуола көрдүөрүгэр

ыытылаллара олус мэлһйдээбэ. Оттон билигин хас оскуола, дэриэбинэ аайы ыспартыбынай саалалар, былаһааккалар оҕолору бэйэлэригэр ыныра тураллар.

Поликарп Егорович феномена (уратыта), мин санаабар, бэйэтин успуорка бэриниитин хас биірдии оҕо инэриитэ буолар. Оҕолор киһи уруогун умсугуйа кэтээр буолбуттара. Биір бастың үөрэнээччигэ, кэлин киһи туйабын хатаран, Чурапчы орто оскуолатыгар физругунан айымньылаахтык үлэлээбит, норуот үөрэдириитин туйгуна В. С. Дьяконов манньа махтар: „Поликарп Егорович биһиги бары дириңник сүгүрүйэр учууталбыт. Уруктарың оҕо интэриһин тардар, сөбүлүүр курдук ытытара. Олус ирдэбиллээбэ, эппитин толортороро. Ол барыта ис-иһиттэн тахсарын мин билигин сөбө саныыбын“,—диэн. Үрдүк сыанабыл.

Колхуостаах ыңнат оскуолатын (ШКМ) аннынан, билигин ОДьКХ хоңуолунайа турар сиригэр бэртээхэй көнө күөх хоңуутугар успуорт былаһаакката баара, үгүс көлүөнэ үөрэнээччилэр үөрэ-көтө кэпэн сүүрэр-көтөр, эриңиллэр сирдэрэ этэ. Маны онорууга, ситэриңгэ Поликарп Егорович бэйэтин сыратын биэрбитэ, сүгэ, лаппаакы тутан, бэйэтин кэнниттэн үгүс үөрэнээччилэрин батыһыннара. Бу успуорт былаһаакката кыабын мунутуурдук туһанара, уруктарың төһө кыалларынан таһырдыа ытыта сатыыра. Чэлчэки атлетиканы (сүүрүүнү), хайыһары үрдүктүк тутара, оҕолорго, эдэр организм сайдырыгар туһунан даҕаны солбуллубат үтүөкэн успуорт көрүннэрэ диэн ааттыыра. Орто уонна аҕам саастаах дьон өйдүүргүт буолуо—Поликарп Егорович улахан кылаас уопаттарын көмөлөрүнэн бастакы хаар түһэрин кытта (оччолорго ыал аҕылаар) собуруу РайПО бэкээринэтин үрдүнэн, илин билигин бэйэтин ааты сүгэр Култуура уонна сынньалан пааркатын кырыһа хайыһар суолун тэлэн, үөрэнээччилэри хайыһардатарын, көй салгынынан тыһыннарабын. Ити туһуттан үөрэнээччилэрэ бары хайыһардаах буолалларын ирдирэ уонна толортороро. Улуу Өктөөп уонна Сэбиэскэй Армия күннэрин көрсө, хайыһар күрэхтэһиилэрин тэрээһиннээхтик ытытара. Хайыһар успуорда кэлин сылларга улууспутугар көйгөтүллүбүтүн хомойо ытынара сүөм түһэрэ, саната суох барара.

Салгыытын 4-с стр. көр.

Поликарп Егорович Бараханов 1930 сыллаахха бэс ыйын 21 күнүгэр Чурапчы оройуонун Арыылаах (Кылааннаах) нэһилигэр төрөөбүтэ. Үтүө киһи үтүө күн—ыһыах күнүгэр төрөөбүт диэн үөрэ, астына саныыбын. Төрөөбүтэ быйыл сайын 90 сылын тусла.

Поликарп Егорович аата биһиги улууска, ону ааһан Саха сиригэр физкултуурунай-ыспартыбынай хамсааһын сайдытыын кытары ыкса сибээстээгинэн, киһи иннигэр изэстээх курдук сананан, ахтыы суруйарга быһаарынным.

Киһи төрөппүттэрэ эрдэ өлөн, олох бары кыһалгаларын билэ улааппыта. Чурапчы колхуостарын күөс өттүнэн хоту Кэбээйигэ көһөрүү кыттылаабыта. Көһөрүллүүттэн кэлэн баран, үөрэх кэнниттэн колхуос түгэс көстүбэт күөстээх үлэтигэр—оттоһунна, таһаҕас тизийитигэр, о. д. а. биір саастыылаахтарыттан хаалсыбакка, өссө ордукут үлэлээбитэ. Итини 15 саастааҕар ССРС Үрдүкү Сэбиэтин 1945 сыллаах бэс ыйын 6 күнүгэҕи Ыйаабынан Сталин төбөлөөх „Аҕа дойду 1941—1945 сс. сэриитигэр килбизиннээх үлэтин иһин“ мэтээлинэн наҕараадалааһыта тоһулуур.

Ытык изин толорон, Сэбиэскэй Армия кэккэтигэр чиэстээхтик сулууспалаан баран, Дьоккуускайдааҕы педучилище физкултуурунай салаатыгар үөрэнэ киһирэн, 1957 сыллаахха бүтэрэн, Чурапчы орто оскуолатыгар физкултуура учууталынан аһаммыта. Бу идэтинэн учууталынан уонна тириэһинэн олохтон туоруор диэри 41 сыл устата Чурапчы орто, аҕыс кылаастаах, ыспартыбынай интэринээт-оскуолаларыгар таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Саха сиригэр физкултуура учууталларын үөрэтэн таһаарар үөрэх кыһата Дьоккуускайдааҕы педучилище иһинэн физкултуурунай салаа 1952 сыллаахха аһыллыбытын бэлиэбэ ыллаахха, Поликарп Егорович Чурапчы улууһугар биір бастакы анал үөрэхтээх физкултуура учуутала буоларын тоһоболоон бэлиэтиибин.

Физкултуура учууталлара оройуоннааҕы успуортсэбиэт үлэтигэр быһаңчы көмөлөһөллөрүнэн уонна сотору физкултуурунньуктар күннэрэ буоларынан, оройуонна ыспартыбынай, физкултуурунай үлэни салайбыт үлэһиттэри кылгастык ахтан ааһыым. Тааттаттан төрүттээх Ноенохов Василий Спиридонович 1932 сыллаахха Чурапчы райисполкомун иһинэн тэриллибит успуортсэбиэт бастакы бэрэссэдээтэлинэн буолбута. Киһи кэнниттэн 1937—1941 сс. Чурапчы успуордун Чакыртан төрүттээх Гурьев Василий Николаевич уонна Төлөйтөн Захаров Егор Гаврильевич салайбыттара. Ити сылларга сэрии тыһына биллэр буолан, сүрүннээн ПТО, БГТО нуормаларын толорууга уонна ытыыга, хайыһарынан сүүрүүгэ сүрүн болҕомтолорун уураллар эбит. Болтоноттон силистээх-мутуктаах Варламов Иннокентий Харитонович Чурапчы успуордун сэрии кэннинээбэ

Татьяна Степановна, Поликарп Егорович сизинэриниин.

Салгыыта. Иннин 3-с стр. көр.

Поликарп Егорович физкултуура учууталларын оройуоннаабы методкабинетын саталлаахтык салайара, оройуон физкултуураба учууталларын бас-көс киһилэрэ этэ. Оройуон орто, абыс ылаастаах оскуопаларыгар успуорт 12—14 көрүннэригэр комплекснай спартакиадалар ытыллыларын былаана күһүн учууталлар атырдыах ыйынаабы физруктар түмсэр мунньахтарыгар бэрт кизник дүүллэһиллэн, хас биридди физрук санаатын этинэн, ардыгар моруордаахтык сабаланаан баран, кэлин сүннүүн булан, биир санааба кэлэн түмүктэнэр буолара. Бу мунньахтары кини иилээн-сабаланаан, сүннүүн буллараан ыытара.

Оскуопа эрэ үлэтинэн мунурдаммат этэ. Үлэлиир ыччаттарга уопастыбаннай тириэньиринэн хамаһа суох бэрт таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Манна мин Поликарп Егорович доҕоро Константин Сергеевич Постников ахтытын холобурдуубун: „А. К. Софронов оройуон успуордун салайар эрдэбинэ, биир үлэтин салаатынан успуорт сана көрүннэрин оройуонна сайыннарыы буолара. Кини кэмгэр көнүл тустуу (Д. П. Коркин), бокс (С. Константинов, Н. Куличкин), фехтование (Е. С. Николаев), остуол тенниһэ (Б. Г. Тытыгынаев), баскетбол (И. И. Ефремов), ох саанан ытыы (П. М. Стасов), нуучча лаптата (П. Е. Барахсанов)... дарыктыыллара. Чурапчы хамаандата үс сыл өрөспүүбүлүкэбэ бастаабыта. Дальнай Восток зонатыгар өрөспүүбүлүкэ чизин көмүскээн, бириистээх миэстэбэ килбитэ, ону Поликарп Егорович салайбыта“.

Поликарп Егорович — үрдүк кылаастаах, хайыһарга өрөспүүбүлүкэтээби, чэпчэки атлетикаба, дуобакка бастаагы категориялаах ыспартыбынай судьуйа. Төһөлөөх элбэх күрэхтэһиини үрдүк таһымнаахтык чуопкайдык, биризмэтин аахсыбакка, утууар уутун умнан да туран ыыппыта буолуой?

Маннаха уонунан сыл биригүлэлээбит, Дирин орто оскуопатын физкултуураба учуутала, ССРС физическай култуураба туйгуна, Арассыйа үөрэбин туйгуна Е. Д. Дьяковскай ахтытын аҕалабын: „Оройуон оскуопаларын үгүс күрэхтэһиилэрэ Чурапчы оскуопатын баазатыгар ытыллылар. Итиннэ барытыгар тэрээһинэ, судействота, обону түһэриитэ Поликарп Егорович тэрийиитинэн барара. Кини үрдүк көрдөбүллээх, эппит биризмэтигэр лоп курдук буоларынан, күрэхтэһиилэр боротокулларын, таблицаларын уурбут-туппут курдук онорорунан барыбытыгар холобур буолара, онтон биһиги элбэхкэ үөрэммиттэ“.

Мин успуорткэмитиэскэ үлэлиир сылларбар Поликарп Егорович тириэньэр, ыспартыбынай судьуйа, күрэхтэһиилэри иилээн-сабаланаан ытааччы быһыытынан элбэхтик көмөлөспүтүн махтанаан ахтабын. Элбэхтэн бирихолобур 1971 сыллаахха кулун тутар ый бүтүүтүгэр Чочур Мураан аныгар өрөспүүбүлүкэтээби хайыһар күрэхтэһиитигэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх тириэньэр И. Н. Попов тириэньэрдээх, П. Е. Барахсанов судьуйалаах Чурапчы хайыһарга хамаандата „Урожай“ ДСО бастаагы миэстэни ылан үөрэн-көтөн кэлбиттээхпит. Бу күрэхтэһиигэ Поликарп Егорович судьуйанан олус эппиэтинэстээхтик үлэлээбитэ, дэлэбэ, күрэхтэһи кылаабынай судьуйата, өрөспүүбүлүкэтээби успуорткэмитиэт солбуйар бэрэссэдээтэлэ, Бүтүн Союуустаагы категориялаах судьуйа Бронислав Бернадович Кон: „Ай да Поликарп Егорович Барахсанов просто молодец!“ — диир сана аллайан баран, грамота туттарыа дуо?

Поликарп Егорович 1987 сылтан дуобакка тириэньиринэн, саахымат-дуобат оройуоннаабы кулуубун хамаһа суох (уопастыбаннай) дириэктэринэн бу олохтон барыар диири айымнылаахтык умсугуйан туран үлэлээбитэ. Дуобакка П. Е. Барахсанов, саахыматка П. К. Дорофеев, А. К. Софронов аатынан ыспартыбынай саалаба олус бэриниилээхтик үлэлээбиттэрэ билигин

уос номоҕор сылдьар. Чурапчы — Таатта саахыматка, дуобакка матчевай күрэхтэһиилэрин экилэ суох, биир да мөккүөрү таһаарбакка ыытталарын киһи астына көрөрө. Оройуон дуобакка чөмпүүнээтин таблицаларын кэккэлэччи ыйаан кэбиһэрэ үгүс киһи биһирэбилин ылар.

Оскуопалар аайы ыспартыбынай саалалар, ыспартыбынай былаһааккалар баар буолууларыгар, ыспартыбынай инбэртээрдеринэн хаачыйыга сүрэбинэн-быарынан ыалдьара. Араас таһымнаах мунньахтарга туруорара. „Саһа олох“ хаһыакка ыстатыйалары суруйталыыра. Саха Өрөспүүбүлүкэтин физическай култуураба уонна успуорка үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы успуордун кэккэ сылларга ситиһиилээхтик салайбыт Е. В. Пудов ахтытыгар: „Улахан көмөнү Поликарп Егорович 1992 сыллаахха буолбут Тэя сиригэр дүс ыспартыбынай оонньууларга Чурапчыга буоларынан сибээстээн, сана стадион тутуутугар үгүс субэтин-аматын, практической көмөтүн онорбутун истинник махтана саныыбын. Ол да иһин буолуо стадион сүрдээх кэрэ көстүүлээх, Саха сиригэр тыатын улуустарыгар ханна да суох үчүгэй, бары стандартка барытыгар эппиэттиир, өрөспүүбүлүкэтээби таһымнаах ханнык баҕарар күрэхтэһиилэри ыытарга эппиэттиир стадион буолбута“ — диир суруйар.

Поликарп Егорович — улахан дүз кэргэн амаара аҕата, эйбэс эһэтэ. Кэргэнэ Татьяна Степановна биһиги оройуонна доруобуйа харыстабылыгар өр сылларга чизэстээхтик үлэлээбит биир ытыктанар доруобуйа харыстабылын үлэһитэ. Кэргэнин үлэтигэр бары өттүнэн өйөбүл, куус-көмө буолара, успуорт уонна доруобуйа бири ситимнээхтэрин бэркэ өйдүүрө. Төһөлөөх элбэх ыспарсымыаннар күрэхтэһиигэ бараары Барахсановтар ааннарын аспытара-саппытара буолуой? Онуоха Татьяна Степановна эрэглээх эркин, үтүө санаалаах субэһит Барахсановтар улахан уоллара Володя — педагог, наука хандьыдаата (дуобакка соботох учуонай). Кыра

уол Егор аҕатын туйабын хатаран, билигин ыспартыбынай үлэһит, бары үлэбэ дэгиттэр буолан, А. И. Федотов аатынан улахан ыспартыбынай комплексы техникскай өттүнэн барытын көрө-истэ сылдьар, дьон-сэргэ убаастабылын ылар. Надя оскуопаба үөрэнэр сылларыгар остуол тенниһинэн, хайыһарынан дьарыктанан күрэхтэһиилэргэ ситиһиилээхтик кыттар.

П. Е. Барахсанов айымнылаах үлэбэ сыаналанан, В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылыгар килбизинээх үлэтин иһин мэтээлинэн, РФ үөрэбириитин туйгуна „Урожай“ ДСО Бочуоттаах чилиэнэ, „Саһа—Азия оболоро“ норуоттар икки ардыларынаабы фонда стипендиата, наһаабыннык-учуутал бэлэһиринэн, элбэх оройуоннаабы уонна өрөспүүбүлүкэтээби тэрилтэлэр бочуотунай грамоталарынан наҕараадалааммыта.

Поликарп Егорович 1981 сыллаахха Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх учуутала диир бочуоттаах ааты физкултуура учууталларыттан бастааһынан ылбыта. Үтүө киһи баһыһыннарылаах буолааччы, кини кэнниттэн киниэхэ уһуйуллубут физкултуура учууталлара Н. Н. Адамов, В. Н. Кривошапкин, А. А. Сергеев, А. А. Макаров, о. д. а. бу бочуоттаах аагы сүгэллэр. Ол аата Чурапчы успуорда инникэлээх, кэскиллээх.

Айылбаттан айдарылаах, Чурапчытыгар физкултуура уонна успуорт сайдытыгар үтүмэн элбэх үлэни ыыппыт, төрөөбүт-үөскээбит дойдутун патриота бэйэтэ сүүрбүт-көппүт, үтүмэн, үгүс үөрэнээччилэри дьарыктаабыт. Кыһыйыга кынаттаабыт стадиона билигин кини бэйэтин аатынан — Барахсанов Поликарп Егорович аатынан култуура уонна сынныалан паарката буолан, аата үйэтитиллэн турарыттан кинини кытары алтыспыт, биригэ күрэхтэспит, кэпсэппит-ипсэппит дьон олус астынабыт, үөрэбит.

Виталий НЕУСТРОЕВ,
успуорт бэтэрээнэ, 1969—
1971 сс. Чурапчы оройуонугар
успуорткэмитиэт бэрэссэдээтэлэ.

— БУ - ИНТЭРИЭННЭЙ —

Саха атынан саха сылгыһыта Англияба тийиэ дуо?

Англия олохтооҕо Никита Греци кэлэр 2021 сылга бүтүн Арассыйаны унуордаан, дойдутугар Англияба диири саха сылгытын аһанга турунар баҕатын биллэрбитэ. Англичанин харса суох санаатын биһиги бири дойдулаахпыт, бэйэтэ биллиилээх айанньыт, саха сылгытын пропагандиһа, «Муус Хайа» тэрилтэ генеральнай дириэктэрэ Егор Петрович Макаров өйүүргэ ыспыбыта.

Никита Греци кулун тутарга Саха сиригэр кэлэ сырыттабына, кинини уонна Егор Петровиһы Ил Түмэн бастаагы вице-спикерэ Александр Жирков анаан көрсүбүтэ. Көрсүһүүгэ Александр Жирков Никита Грецигэ: «Арассыйаттан Англияба эйигин кытта саха сылгытынан саха киһитэ айаннаахтык. Иккэ буолан барын», — диир этти киллэрбитэ. Саха сиригэр бу айанна куус-көмө буолуохпут диир эрэннэрбитэ.

Англия айанньыта А. Н. Жирков этиитин ылынан, Европаба тэрийээччилэрин кытта субэлэһиэх буолбута. Сотору буолан баран, кини Англияттан айанна Саха сиригэр аргыстаах турунар баһамин туһунан

биллэрбитэ.

Егор Петрович уонна Александр Жирков Англияба сылгыга үөрүүх олохтоох саха киһитин булан ыытарга субэлэспиттэрэ. Сотору Егор Макаров Өймөкөөнтөн Дугуйдаан Винокуров диир эдэр сылгыһыты булан кэпсэппитэ.

Бэс ыйыгар Дугуйдаан Винокуров А. Н. Жирков ынырытынан Дьокуускайга кэлэн, Е. П. Макаров кытта Ил Түмэннэ көрсүһүү буолбута. Субэлэһи түмүгэр бу айанна Саха сиригэр олохтоох сылгыһыты хайаан да тэрийэн ыытарга диир быһаарыы ылынылыбыта.

Дугуйдаан Винокуров — өрөспүүбүлүкэ аатырбыт сылгыһыта Семен Львович Винокуров уола, оҕо эрдэгиттэн сылгыга эриглэн улаппыт киһи. Никита Грецини кытта Егор Макаров билиһиннэрбитэ. Греци Өймөкөөннө Үчүгэйгэ тийэ сылдьыбыта. «Дугуйдаан — удьуор сылгыһыт, сытыы-хотуу, барыга-бары дэгиттэр, сыстабас, дьобурдаах. Англияба саха киһитин тэрийэн, саха сылгытынан айанньыт туһунан Александр Николаевич этиитэ сөптөөх. Улахан суопталаах, кэскиллээх бырайыак үөскээн табыста. Өйөбүл улаатта билигин сэтини ыйтан айанна тэрини сабаланаан киирэн барыаба», — диир Егор Макаров.

Соторутаабыта бу ыраах айан туһунан көбүлүүр бөлөх субэ мунньаба буолла. Мунньахха Ил Түмэн бастаагы вице-спикерэ континентан континентка атынан айанна Англия айанньытын кытта саха айанньытын кытыннарарга,

өрөспүүбүлүкэбэ бу айанна көмөлөһөр анал бөлөбү тэрийэргэ этиилэри онордо. Мустубут дьонно туһаайан Александр Жирков: «Бу — ыраах айан. Саха сылгытынан саха киһитэ Бүтүн Арассыйаны, Европаны унуордаан, Англияба, Лондонна тийиэбэ. Сырыы табылынаабына, хотугу тыйыс дойдуга ханнык дьон олохторун, туох дьарыктаабын, саха норуотун, култууратын аан дойду бүтүннүүтэ атыннык көрүүбэ. Бу айаны сүүһүнэн омул дьыно сэргээ. Дьөгөһөй оботун тулуурун, күүһүн-уоһун сөбүө, олонхо дойдутун туһунан билиитэ кэлиэ, ытыктабыла улаатыа. Англия айанньыта саха сылгытынан диир буолбакка, саха айанньыта саха сылгытынан Англия айанньытын кытта биригэ континентан континенты унуордааһыннара биһиги норуоппугар улахан суопталаах култуурунай кестүү буолуоба», — диир.

Александр Жирков этиитин Тэя хаһаайыстыбатын министриэ

А. П. Атласов, тас дойдулары кытта сыһыан министриэ Г. В. Кириллин, ону таһынан мунньахха кыттыбыт култуура, экономика, туризм, эргиз министриэстибэлэрин бэрэстэбиитэллэрэ, аграрнай университет саалтата өйөөтүлэр.

Билигин биһиргэтиллэ илик барылынан, атынан айан Арассыйа бири уһугуттан — Магадантан сабаланыаба. Салгыы Өймөкөөнүнэн Дьокуускайга кэлиэхтэрэ. Онтон Байкалынан, Алтайнан Москва нөнгүө түһэн, Европаба тахсыахтара.

Бу урукку өттүгэр ким даҕаны сорунан көрбөтөх сөбүмэр айан уһуна 1500 көстөн ордуу буолуоба. Лондонна тийэн түмүктэнибэ. Александр Жирков эппитин курдук, сатаан дьаһаннахпытна, бу айан саха дойдутун, саха олохун, саха дьарыгын аан дойдуга тустатык көрдөрөр бири улахан суопталаах хамсаныы буолуоба. Сатаннар, табылынар ханнык!

Людмила НОГОВИЦЫНА.

ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИИГЭ

Бүгүнгү нүөмөргэ -- Төлөй нэһилиэгэ

УРУККУНУ АНААРАН КӨРДӨХХӨ

1954 сылтан саҕалаан, Сэбиэскэй Союз коммунистическай партиятын Киин Комитетин быһаарытынан колхозтары бөдөнсүтүү киэн далааһыннамыта. Чурапчы оройуонунгар колхозтары бөдөнсүтүү аан маннай Мугудай нэһилиэгэр саҕаламмыта. Төлөй Хоту көһөрүлүүтүн ордон кэлбит колхозтара холбоһон, Калинин аатынан бөдөнсүбүт колхозу тэрийбиттэрэ. Колхозтары бөдөнсүтүү итинэн эрэ бүппэтэ. Аны «Эрилик Эристин» колхозуун холбоһон, Эрилик Эристин аатынан колхоз буола түспүтүрэ. Аны Эриликтэн араара охсон, сонно тута Мындаҕаайыны кытта холбоон, 20 көс усталаах бөдөнсүбүт Ленин аатынан колхоз тэриллбитэ.

Төлөйгө Егор Андреевич Пинигин биригэдириинэн үлэлиир 1963-65 сылларыгар 400 ыанньык сүөһү киэрэр механизированнай хотоно билигин сокуота онулар тутуллубута. 1965-70 сылларга Улуу Сылгыга 400 ыанньык киэрэр механизированнай хотоно баар буолбута. Төлөй 1974-85 сылларга оройуон аңаарын хабар Карл Маркс аатынан сохуос биригэдэтэ этэ. Бу кэмнэргэ Топоон сыйлыгыгар механизированнай типовой бырайыгын тутуллубут тигик, 200 ынааха аналлаах култуурунай маңиэрэ Дьэччимэсэ онотуллубуттара. Бу кэмгэ Егор Васильевич Попов биригэдириинэн үлэлиир.

Араас сылларга биригэдириинэн үлэлиир сылдыбыттара: 1955-60 сылларга – Николай Васильевич Наумов, Константин Иванович Смирников; 1961 сыллааха – Хадаартан Николай Иннокентьевич Дьяковский; 1962 сыллааха – Павел Михайлович Сивцев, Николай Михайлович Сысоятин; 1963-65 сыллардааха – Егор Андреевич Пинигин, Константин Гаврилович Сергеев; 1965-80 сыллардааха Егор Васильевич Петров. Егор Васильевич көмөлөһөөчүлэринэн Константин Иванович Смирников, 1970-76 сыллардааха Николай Николаевич Абрамов, 1978-80 сыллардааха Афанасий Афанасьевич Захаров, Дмитрий Егорович Петров туруоруллубуттара. Бу кэмнэргэ үлэ-хамнас күргүөмнээхтик барбыта. 320 га тыаны бааһынаҕа аһаан соһобуттара,

ол бааһыналартан үрдүк үүнүүнү ылан, атын оройуоннарга Намга, Хаандыгага үүнүүлэриттэн атыылаабыттара.

Биригэдэс бастык ыанньыксылтар бааллара: Елена Васильевна Захарова, Варвара Кузьминична Сивцева, Ульяна Бухолова Сивцева, Александра Иннокентьевна Сивцева, Владимир Миронович Захаров, ныйрэй көрүүтүгэр утун сылларга Ирина Дмитриевна Петрова үрдүк көрдөрүүнү ситиспитэ. байэтин үлэтигэр Анна Васильевна Смирникованы уһуйбута.

Механизатордартан «Бочуот Знага» уордьан кавалера Иннокентий Дмитриевич Пермяков, Василий Васильевич Коркин колхоз, сохуос үлэлэригэр энкилэ суох үлэлээбиттэрэ. Элбэх сыл сиһилээтэһин култууратын ыһан, Михаил Николаевич Гоголев үчүгэй түмүктэри ситиһэрэ. Тырахтарыстартан Петр Иванович Хоютанов, Самсон Егорович Сивцев, Иван Семенович Гуляев, Семен Егорович Максимов, Михаил Егорович Максимов биригэдэтэ бары үлэлэригэр сыраларын бизээн үлэлээбиттэрэ.

Төлөй биригэдэтигэр 400 тахсан сылгы баара, 100 бизэтэн 100 кулуну ылан, сылгыһыт Михаил Семенович Толстоухов 1979 сыллааха ССРС Судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреатын үрдүк аатын ылбыта. Василий Иванович Смирников, Семен Петрович Максимов, Василий Яковлевич Захаров таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ.

Унаастак сайдарыгар сүткэн көмөнү сохуос дириэктэрэ Семен Иванович Сергеев, управлюючайдар Виктор Кузьмич Малышев, Андрей Тимофеевич Ноговицын онорбуттара. Эдэр кэскиллээх үлэһит А. Т. Ноговицын управлюючайдыр кэмгэр производство көрдөрүүлэрэ үрдээбитэ, оройуон, сохуос көһө сылдыр аһааһылаахтык үлэлээбиттэрэ.

Төлөй тыатын хаһаайыстыбатыгар биллиилээх дьоннор:

1. Толстоухов Михаил Семенович – сылгыһыт, Үлэ Албан аатын III, II иҥиһиннээх уордьаннарын кавалера, ССРС Судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуусун XX үйэсэ чулуу кийитэ,

Чурапчы улуусун бочуоттаах гражданина;

2. Смирников Григорий Викторович – Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыатын хаһаайыстыбатын 2001 сылга тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар судаарыстыбаннай бириэмийэтин лауреата;

3. Хоютанов Василий Михайлович – «Үлэ Кыһыл Знамята» уордьан кавалера;

4. Захаров Иван Дмитриевич – учуонай-агроном, Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ;

5. Пермяков Иннокентий Дмитриевич – тырахтарыс, «Бочуот Знага» уордьан кавалера, Бүтүн Союустаагы норуот хаһаайыстыбатын ситиһилэрин быыстапкатын кыттылааһа;

6. Коркин Василий Васильевич – тырахтарыс, «Бочуот Знага» уордьан кавалера;

7. Гоголев Михаил Николаевич – тырахтарыс, «Үлэсэ килбизин иһин» мэтээллээх;

8. Гуляева Прасковья Прокопьевна – Бүтүн Союустаагы норуот хаһаайыстыбатын ситиһилэрин быыстапкатын кыттылааһа, биллиилээх ыанньыксыт;

9. Смирников Василий Иванович

– Саха Өрөспүүбүлүкэтин бастык сылгыһытын аатын ылбыта, оройуон социалистическай куоталаһытын кыайылааһа;

10. Аммосов Иннокентий Николаевич – Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, сохуос дириэктэрэ, ССКП Чурапчытаагы райкомун II секретээрэ;

11. Захарова Матрена Егоровна – Саха АССР Үрдүк Сэбиэтин дьокутаата;

12. Потапова Дария Михайловна – Саха АССР Үрдүк Сэбиэтин дьокутаата;

13. Захаров Афанасий Афанасьевич – Саха АССР Үрдүк Сэбиэтин дьокутаата, «За отличие в охране государственной границы СССР» мэтээллээх;

14. Смирников Василий Васильевич – Арассыйа бааһынай хаһаайыстыбаларын уонна тыа хаһаайыстыбатын кэспэрэтииптарын ассоциациятын XI, XIV, XX, XXV съездин делегата, «Олохоос» бааһынай хаһаайыстыбаны төрүттээбитэ;

15. Адамов Егор Егорович – Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, «Азаана» бааһынай хаһаайыстыбаны төрүттээбитэ.

ТЫА ХАҤААЙЫСТЫБАТА—СҮРҮН ДЬАРЫКПЫТ

Михайловна—7 тн, 977 кг.

Бааһынай хаһаайыстыбаларга:

• Смирников Дмитрий Васильевич—58 тн, 132 кг;

• Толстоухов Семен Михайлович—29 тн, 761 кг;

• Борисов Егор Григорьевич—23 тн, 592 кг.

Нэһилиэкка уопсайа 23487 гектар сирдээхпит, ол иһиттэн тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллара 2150 гектар, бааһына сирэ — 671 гектар.

Мань тэҥэ билигин туругунан «Сана олох» кэспэрэтиип (бэроссадзэтэл) Егор Самсонович Сивцев сүөһүтүн ахсаана барыта 40 тебө, ол иһигэр ынаҕа—11, ныйрэй—11, сылгыта—110 тебө, ол иһигэр бизэ—64, кулуна—33. Билигин күнгэ 85—70 кг үүтү туттарар. «Төлөй» кэспэрэтиип (бэроссадзэтэл) Василий Васильевич Дьяковский) сылгытын ахсаана 269 тебө, ол иһигэр бизэ—152, кулуна—66.

Иһикигэ кэскиллээх бааһынай хаһаайыстыбаларыт:

«Олохоос» бааһынай хаһаайыстыба (сал.Смирников Дмитрий Васильевич) барыта 83 ынах сүөһүлээх, ол иһигэр ынаҕа—31, ныйрэй—28, сылгыта—178, ол иһигэр бизэ—94, кулуна—52.

Сайлыкка уопсайа 6 ыал тахсан сайлыктыр, онтон хаһаайыстыбалаах ыала—4.

—Смирников Дмитрий Васильевич дьиз кэргэнэ, «Олохоос» бааһынай хаһаайыстыба;

—Смирников Виктор Викторович дьиз кэргэнэ, сылын ахсын үтүө суобастаахтык үлэлииллэр, кэргэнэ Матрена Николаевна ыанньыксытыр, сизэ оҕолоро ныйрэй көрөллөр.

—Захаров Владимир

Миронович дьиз кэргэнэ сылын ахсын эримнээхтик хаһаайыстыбатын илдьэ тахсан үлэлииллэр-хамсыллар;

—Захаров Василий Васильевич дьиз кэргэнэ, кэргэнэ Еадокия Николаевна үүт туттааччынан үлэлээбитэ хаһыс да сыла буолла.

Д. В. Смирников быйыл Мээндийэ сайлыкка барыта 164 ынах сүөһү, ол иһиттэн ынара—61 ныйрэй—49. Билигин күнгэ 450-500 кг үүтү туттара опоролтор. Үлэһитин ахсаана алта, ол иһигэр 3 ыанньыксыт, 1 уут туттааччы уонна биридии боспук уонна ныйрэй көрөөчү. Манна ныйрэй көрөөччүлүн уонна боспукунан лаабыр курдук Дмитрий Васильевич оҕолоро, аймактара үлэлииллэр.

Толстоухов Семен Михайлович 2016 сыллааха тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтин иһинэн ытыллыбыт «Эдэр фермердэри өйөөтүн» гранта кыттан, бааһынай хаһаайыстыбанан үлэтин саҕалаабыта. Сүөһүтүн ахсаана билигин туругунан 72, ол иһигэр ынара ынаҕа—25, ныйрэй—19, сылгыта—31, ол иһигэр бизэ—17, кулуна—10. Билигин күнгэ 150-160 кг үүтү туттара опоро. Быйыл тэрээһиннээх хаһаайыстыбаларга ыппыт

куонкуруска кыттан, сана хотон туттуутугар гранта тиксэн, үлэтин саҕалаан эрэр. Семен Михайлович нэһилиэкка биер бастык отчулут буолар, ону таһынан сүөһүгэ эбии аһылыкка аһаан ыһынан дьарыктанар.

Борисов Егор Григорьевич 2016 сыллааха тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтин иһинэн ытыллылар «Эдэр фермердэри өйөөтүн» гранта кыттан, бааһынай хаһаайыстыбанан үлэтин саҕалаабыта. Сүөһүтүн ахсаана—49, ол иһигэр ынаҕа—17, ныйрэй—14, сылгыта барыта—94, ол иһигэр бизэ—46, кулуна—30. Үүтү күнгэ 170-175 кг туттарар. Сайынын сүөһүгэ эбии аһылыкка аһаан ыһынан дьарыктанар.

Эдэр кэскиллээх фермердэрбит Адамов Артур Егоровичка, Хоютанов Иван Петровичка, Луковцев Афанасий Александровичка, Смирников Григорий Викторовичка эрэбит улахан.

Нэһилиэккитигэр быйыл сана үүт тутар дьэни үлэсэ киллэрдэн, күнгэ 2500 кг туттара опоробут. Туттаах үлэһититинэн эр кэмнэргэ үлэлиир сылдыр Елена Петроуна Романова буолар. Ону тэҥэ бэтэринээринэй пуун эмиэ сана дьизтигэр быйыл күһүнгүттэн үлэтин саҕалаахтара. Бэтэринээринэй пуун сэбидиссэйинэн Надежда Иванова Анемподистова, бизэһинэн уопуттаах үлэһит Едоския Михайловна Смирникова таһаарылаахтык, эппиэтинээхтик үлэлииллэр.

Дьоммут окко кэмгэр киэрэн үлэлиир-хамсыы сылдыллар эрэри, сорох хаһаайыстыбаларга сыл тахсар отгоро тийбэт туруктаах, онон эбии атын сиргэ оттуу барарга былааннаабыт.

Екатерина КУЗЬМИНА, нэһилиэк дьаһалтатын тыа хаһаайыстыбатыгар исписэлиһэ.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ Алексей СЛЕПЦОВ.

Нэһилиэккитигэр тыа хаһаайыстыбатын үлэлэринэн 8 бааһынай хаһаайыстыба, 2 кэспэрэтиип «Сана олох», «Төлөй», 49 чааһынай хаһаайыстыба дьарыктаналлар.

2020 сыл тохсунньу 1 күнүгэр нэһилиэк үрдүнэн 836 ынах сүөһү, ол иһигэр ынаҕа—291 тебө, сылгы—544, ол иһигэр бизэ—417 тебө, ону тэҥэ 158 кууруоса баар. Билигин туругунан нэһилиэк үрдүнэн сүөһүгэ төрүүх ахсаана—280, сылгыга төрүүх—242.

Ааспыт 2019 сыл түмүгүнэн 349 туюнна үүтү ыыр былааннаахпыттан 339,17 туюнаны ыан, 97% толорбулут. Быйылгы сылга 306,78 туюнна былааннаахпыт, 7 ый түмүгүнэн 203,5 туюнаны ыан, былааны 116% толорон иһэбит.

2019 сыл түмүгүнэн үүт туттарытыгар үрдүк үчүгэй көрдөрүүлээхтэр:

Хааһынай хаһаайыстыбаларга:

• Потапова Дария Михайловна—28 тн, 048 кг;

• Челбердинова Варвара Кузьминична—13 тн, 729 кг;

• Максимова Анна Дмитриевна—12 тн, 845 кг;

• Тимофеева Мария Николаевна—10 тн, 554 кг;

• Степанова Фекла Львовна—8 тн, 86 кг;

• Максимова Александра

— ТУСКАР ТУҢАН —

САМААН САЙЫММЫТ МИННЬИГЭС ОТОНУН БЭЛЭБЭ

Кэтэһилээх самаан сайыммыт ыраас күнүнэн чабылһын, күүтүүлээх ардабынан курулаччы кутан, сирбит уйгу быяанынан күндүлээн ааһан эрэр. Сайын устата бары ингэмтиэлээх, битэмийннээх, минньигэс амтаннаах сир аһын хомуйан, сибизһэй салгынынан тыынан, сынһанан, айылба кэрэ көстүүлэрин кэрэхсээн аастыбыт. Дьэз хаһаайкаларыттан быйыл төһө сир астаабыттарын, хайа диэки өлгөмнүк үүммүтүн туһунан ыйыталаастым.

Лена Федотова, Чурапчыттан төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооһо:

- Сайын буолла да, дойдубар Чурапчыга сир астыы дьин кэлэбин. Быйыл дьэдьэннэ 3 күн сырыттым. Күһү 2-лии киһи курдугу буллум. Куруук дьэдьэнниир сирим дьин суох, ханна үүммүтүнэн көрдүүбүт. Хатылы, Болтоно энээр сырыттыбыт. Быйыл хойуу оттоох сиргэ үүммүт. Сугунна Алдан оройуонугар поезд кэлэр ыстаансыатыгар сылдыбылпыт. Орубуна ардах биризмэтигар түбөһөн, кылгас кэм сугуннаатыбыт. Киһэ тиийэн, хонон, сарсыарда эрдэттэн эбиэккэ эрэ дьэри үргэзбиһит. Биир уоннаах биздэрэни толорбутум. Дьоммун кытта сылдыбыт буолан, үһүн холбоон 30-таах иһити толордубут. Сугуну абылаах барыанһабын, уоннаабытын бэйэтинэн тонорон кэбиһэбит. Кыһын оҕолор төкүнүктүү сиһиллэрин сөбүлүүллэр. Маны тэҥэ барыанһа оностон, эмиз сиһит. Хомуйбут сир астытыттан чугас дьоммутугар бэрсэбит. Моонньоону элбэи буллахпытна, соробор атыылааччыбыт.

Анна Павлуцкая, Болтоно нэһилиэгин олохтооһо:

- Быйыл 20 киһи дьэдьэн, 50 киһи хаптаҕаһы, 50 киһи сугуну үргэтиб. Аны билигин моонньооннуу сылдыбыт. Туох ханна үүммүтүнэн үргүүбүн, дьэдьэр олоҕорбун. Дьэдьэни Таатта уонна Кындаал диэкиттэн, хаптаҕаһы Болтоноттон, Кындалтан хомуйдубут. Иллэрээ

күн Тополинайтан сугуннаан кэлбитим, олиннинэ Алданга баран сир астаабытым. Аастыт дьылы кытта тэннээтэххэ, быйыл сир аһа мөлтөх собуос. Бүддьүөт үлэһитэ буолан, сайынны биризмэбэ сир аһын хомуйан, атыылаан, эбии дохуоту киллэринэбин. Манньык дьарыктаммытым сэттис сыла буолла. Мэлдьи аатыылаһар (постояннай) килийиннэрдээхпин. Ол иһин «ватсал» сыһыарытыгар улаханньык биллэри ыйытпалпын, тутатына атыыга баран иһэр.

Людмила Егорова, Чурапчы нэһилиэгин олохтооһо:

- Сайын сир аһын сөбүлээн астыбын, ордук дьэдьэнниирбин ордоробун. Сылын аайы дьону сирдээн сир астаабын. Улуус дьаһалтатыгар бузаалтырын үлэһитим 30-ча сыл буолла. Профсоюз бэрэссэдээтэлинэн талыллан, үлэм быһыгар кэппизгэлэрин сирдээн Кындалынан, Болтононон, Хатылынан, Уолбанан сир астаабын. Иллэрээ сыл түөлбөм бэртээһиннэрин отоннолутум. Былырын илибин өлөрөн илдьибэтэбим, отон үүннэбинэ илдьэр былааннаахпын. Быйыл иккитэ дьону Болтононо дьэдьэннэттим. Уолба моонньононо, Болтонон отон, Кындаал дьэдьэнэ туохха да тэһнэспэт. Кэргэмминэн икки биздэрэни хаптаҕастаатыбыт. Оттон бу өрөбүллэргэ моонньооннуу бараары бэлэмнэнэ, оносто сылдыбыт. Аастыт өрөбүллэргэ сиһэй буолан, тэннүбүтүм. Хомуйбут сир астытыттан аймахтарбытыгар

дьуөгэлэргэр бэрсэбит, ордуу атыылааччыбыт. Барыанһааһан, соробун бэйэтинэн, соробун эрийэн, саахардаан хаһаанабын. Кыһынны сылаас чэйи кытта ньуосканан баһан сиһит.

Күндү аабааччыларбыт, мантан күһүн, хаалбыт кэмнэргэ сирбит аһыттан сомсон, кэлэр уһун кыһыммытыгар хаһаанаргытыгар баһарабын.

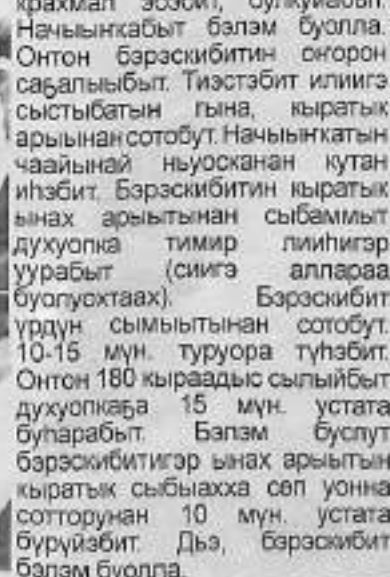
Отонноох бэрэски

Састааба:

- Уут — 300 мл.,
- Мас арыыта — 150 мл.,
- Доруона — 15 гр.,
- Куурусса сымыыта — 4 устуука,
- Хортуоппуй крахмала — 50 гр.,
- Саахар — 275 гр., (200 - начыынкатыгар, 70 - тиэстэтигэр)
- Бурдук — 760 гр.,
- Отон — 350 гр.,
- Ынах арыыта — 40 гр.,
- Туус — 1/2 ч.нь.,
- Порция аһсаана: 10-12.

Аан бастаан сылаас үккэ (150 мл) доруонаһы кутабыт. 10-15 мүнүүтэ туруора түһэбит. Отон кыратык бурдугу эбэбит, булкуйабыт. Маассабыт хойуу сүөгэй курдук буолуохтаах. Пленканан сабабыт уонна сылаас сиргэ 15-20 мүн. туруорабыт. Улахан миискэбэ сымыыты, мас арыытын, тууһу уонна саахары (75 гр.) кутан булкуйабыт. Сылаас ууту (150 мл.), аан бастаан онорбут доруоналаах үлүһүтүн уонна сымыыптаах-арыылаах маассабытын холбуубут, булкуйабыт, бурдугу кутан биздэрбит. Тиэстэбитин үчүгэйдик мэһийэбит, төкүнүк (копобок) быһыылаах оноробут. Тиэстэбит кылааккай, однороднай буолуохтаах. Мэһийэргитин сүрбэлдээбэһин, төһөнөн мэһийэһин да, соччонон бэрэски минньигэс буолар. Мас арыытынан сотуллубут улахан пуормаба (миискэбэ) колобок тиэстэбитин угабыт. Пленканан бүрүйэбит, сотторунан суулуубут уонна сылаас сиргэ 1-1,5 чаас хаалларабыт. Тиэстэбит икки төгүл үлүһүтэбиз. Тиэстэбитин түһэрэн биздэрбит, онтон өссө 30 мүн. - 1 чаас сылаас сиргэ туруорабыт. Тиэстэбит таһар кэмигэр, начыынкабытын оноробут. Отону 200 гр. саахары кытта сэрэнэн, отон уута наһаа улаханньык таһар курдук булкуйабыт. Манна крахмал эбэбит, булкуйабыт. Начыынкабыт бэлэм буолла. Отон бэрэскибитин онорон сабалыбыт. Тиэстэбит илиигэ сыстыбатын ғына, кыратык арыынан сотоубут. Начыынкатын чаайынай ньуосканан кутан иһэбит. Бэрэскибитин кыратык ынах арыытынан сыбаммыт духуопка тимир лиһигэр уурабыт (сиһэ аллараа буолуохтаах). Бэрэскибит үрдүн сымыытынан сотоубут. 10-15 мүн. туруора түһэбит. Отон 180 кыраадыс сылыыбыт духуопкаба 15 мүн. устата буһарабыт. Бэлэм булут бэрэскибитигэр ынах арыытын кыратык сыбыахха сөл уонна сотторунан 10 мүн. устата бүрүйэбит. Дьэ, бэрэскибит бэлэм буолла.

Отонноох бөрүөк

Састааба:

- Бурдук - 250 гр.
- Доруона - 2 ч.нь.
- Сымыыт - 2 устуука,
- Туус - 1/2 ч.нь.,
- Саахар - 200 гр.,
- Йогурт - 150 гр.,
- Ынах арыыта - 170 гр.
- Тон отон - 300 гр.

Улахан миискэбэ бурдугу, тууһу, саахары уонна доруонаһы кутан булкуйабыт. Атын кыра миискэбэ ууллубут ынах арыытын, сымыыты уонна йогурту кутан, үчүгэйдик булкуйабыт.

Бу икки маассаны холбоон, тиэстэ мэһийэбит, пуормаба кутабыт. Отон үрдүгэр отон кутабыт уонна 180 кыраадыска дьэри сылыыбыт духуопкаба буһарабыт.

Отонноох галет

Састааба:

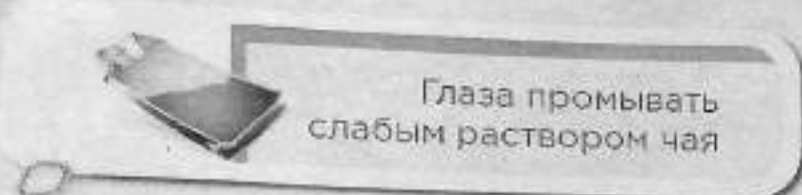
- Түргэнник оноһуллар эбизс кемнебэ - 1 ыстакаан
- Бурдук - 3 ыстакаан
- Тон отон - 300 гр.
- Издээгэй - 100 гр.
- Суорат - 1/2 ыстакаан
- Куурусса крахмала - 2 ост. нь.
- Саахар - 4 ост. нь.
- Эбизс кемнебун
- Блендэринэн эрийтэрэн бурдук оноробут. Иһиккэ кутан, бурдук, саахар эбэн булкуйабыт.
- Издээгэйи, суораты кутан илиһитинэн булкуйабыт, сыстыбат тиэстэ оноробут. Пленкаба суулаан баран, тиэстэни холодильникка 30 мүнүүтэ устата туруорабыт. Начыынын оноробут. Отонно саахары уонна крахмалы кутабыт, булкуйабыт. Пуорманы бурдуктаан баран, тиэстэни 0,3 см. чараас ғына тэһитэн уурабыт. Саахары таммалатабыт, отоммутун кутабыт, тиэстэ кытыытын быһа тутабыт уонна 180 кыраадыс иһи духуопкаба 30-40 мүнүүтэ буһарабыт.

Минньигэстик аһаан!

Балаһаны бэлэмнээтэ Марфа ПЕТРОВА

КАК ВЫЖИТЬ В УСЛОВИЯХ СМОГА И ЖАРЫ

Выпивать не менее 2-2,5 литров в сутки:

- чая
- минеральной столовой негазированной воды
- подсоленной воды
- прохладительных напитков

Чаще бывать в помещении

Меньше курить

Ежедневно проводить дома влажную уборку

Закрывать наглухо окна

Голову покрывать легким хлопчатобумажным головным убором

Нос и рот плотно закрывать влажной марлей (маска, повязка)

Носить легкую, просторную одежду

Устраивать влажные обтирания или принимать прохладный душ, но с температурой воды не ниже 30 градусов

Выставлять на кондиционерах температуру не менее 23-25 градусов

Не находиться в помещениях с кондиционерами во влажной одежде

Не употреблять очень холодные напитки

— КӨР-СЭРГЭЭ —

НВК SAHA

«Саха» НКХ ханаалын атырдах үйүн 10 - 16 күнүнээ бирагыраамата

НВК SAHA

Атырдах үйүн 10 күнэ Бэнидизинньик 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кэл, олоор, сэлэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - САЙЫН 2020 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьэно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+ 00:00 - САЙЫН 2020 12+ 01:00 - Аал-луук мас 12+ 01:45 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 02:45 - ТИЭРГЭН 12+ 03:15 - Т.О.К. 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+	Атырдах үйүн 11 күнэ оптируунньук 06:00 - ТЫЫННААХ ДОРҕООН 12+ 06:45 - Бастын клип 6+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кэл, олоор, сэлэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - САЙЫН 2020 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - АСЧЫТТАР 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 12+ 17:00 - ТЫЫННААХ ДОРҕООН 12+ 17:45 - Бастын клип 6+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Сэһэн сирэ 12+ 20:00 - Дьэбур 6+ 20:15 - Дойдум дьэно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+	Атырдах үйүн 12 күнэ сэрэдэ 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кэл, олоор, сэлэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ТЫА ЫЧЧАТА 12+ 11:45 - Дьэбур 6+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОРОД ЖЕНЩИН 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 17:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - Золотой фонд 12+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - САЙЫН 2020 12+ 20:15 - Дойдум дьэно 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Т.О.К. 12+ 22:00 - ТИЭРГЭН 12+ 22:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 23:00 - ЫЛЛАА-ЫЛЛАА 12+	Атырдах үйүн 13 күнэ чэппиэр 06:00 - ТЫЫННААХ ДОРҕООН 12+ 06:45 - Бастын клип 6+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кэл, олоор, сэлэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - САЙЫН 2020 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+ 14:00 - ГОТОВИМ ВКУСНО 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - Сэһэн сирэ 12+ 16:00 - ИДЭБИН ТАБА ТАЛ 6+ 16:15 - ПОЛЯРНАЯ ЗВЕЗДА 6+ 16:45 - ФОНД ПАМЯТИ 12+ 17:00 - ТЫЫННААХ ДОРҕООН 12+ 17:45 - Бастын клип 6+ 18:00 - Новости 12+	Атырдах үйүн 14 күнэ бэтиинсэ 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 07:00 - НОВЫЙ ДЕНЬ 6+ 07:30 - САНА КҮН 6+ 09:00 - ТИЭРГЭН 12+ 09:30 - Кэл, олоор, сэлэргэһиэх 12+ 10:30 - Мультифильмы 6+ 10:45 - Бастын клип 6+ 11:00 - ТЫА ЫЧЧАТА 12+ 11:45 - Дьэбур 6+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ГОТОВИМ ПРАВИЛЬНО И ВКУСНО 12+ 12:30 - Кыайы-75 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Актуальное интервью 12+	Атырдах үйүн 15 күнэ субуота 06:00 - ТЫЫННААХ ДОРҕООН 12+ 06:45 - Бастын клип 6+ 07:00 - САНА КҮН 6+ 07:30 - ГЕВАН 12+ 08:00 - Кэл, олоор, сэлэргэһиэх 12+ 09:00 - Дойдум дьэно 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - ТИЭРГЭН 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - ТИЭРГЭН 12+ 12:45 - Аал-луук мас 12+ 13:30 - Новости 12+	Атырдах үйүн 16 күнэ баскыһаанна 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 06:00 - ТЭТИМ РАДИО 12+ 07:00 - Простые истины 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Чэлиэн буол 12+ 09:00 - Будем вместе 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - САЙЫН 2020 12+ 11:00 - САЙЫН 2020 12+ 12:00 - Новости 12+ 12:15 - САЙЫН 2020 12+ 13:15 - Бастын клип 6+ 13:30 - Новости 12+ 13:45 - Ис сурактан 12+ 15:00 - Новости 12+ 15:15 - ТВ СПОРТ 12+ 18:00 - Новости 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Новости 12+ 19:15 - Клевая рыбка 12+ 19:45 - Охота и рыбалка 12+ 20:15 - УНКУУЛЭЭ 12+ 22:15 - Кансиэр 6+ 00:00 - ТВ СПОРТ 12+ 02:15 - УНКУУЛЭЭ 12+ 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:00 - КЭРЭ КИСТЭЛЭНЭ 12+
--	--	---	---	--	--	--

